

ELŻBIETA HAJDUGA

hajdugae@wp.pl

*Łączenie działalności rolniczej z pozarolniczą
(wymogi ewidencyjne w zakresie opodatkowania dochodu)*

Combining Agricultural and Non-Agricultural Activities (Recording Requirements in Terms of Income Tax)

Słowa kluczowe: działalność rolnicza; pozarolnicza działalność gospodarcza; wymogi ewidencyjne; opodatkowanie dochodu

Keywords: agricultural activities; non-agricultural business activities; recording requirements; income tax

Kod JEL: H21; H25; K34; M41

Wstęp

Część rolników indywidualnych w poszukiwaniu dodatkowego źródła utrzymania decyduje się na prowadzenie obok działalności rolniczej innej działalności gospodarczej o charakterze pozarolniczym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, jednym z najważniejszych czynników wpływających na decyzje rolników o podjęciu dodatkowej działalności są dotacje unijne przeznaczone na dofinansowanie pozarolniczej działalności gospodarczej (w ankiecie aż 82% badanych rolników wskazało tę odpowiedź) [Zabielska, 2011, s. 138].

Zgodnie z danymi statystycznymi w 2013 r. w Polsce było 1429 tys. gospodarstw rolnych¹, z czego 36,9 tys. prowadziło obok działalności rolniczej działalność inną

¹ W związku z wprowadzaniem od 2010 r. stopniowych zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się

niż rolnicza (było to ok. 2,6% ogółu). Dla porównania w 2010 r. było 1509,1 tys. gospodarstw rolnych, czyli o blisko 80 tys. więcej niż w 2013 r., z czego działalność rolniczą i pozarolniczą łączyło 48,5 tys. gospodarstw rolnych (co stanowiło ok. 3,2% ogółu). Najczęściej działalność ta była prowadzona w zakresie (por. rys. 1):

- działalności usługowej z wykorzystaniem własnego sprzętu,
- agroturystyki,
- przetwórstwa produktów rolnych,
- przetwarzania drewna,
- rękodzieła,
- innej działalności.

Rys. 1. Struktura prowadzonej działalności pozarolniczej przez gospodarstwa rolne w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [GUS, 2014b, s. 120].

Dla przeważającej części gospodarstw rolnych (42,2%) udział przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza, bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, w ogólnej sprzedaży gospodarstwa rolnego nie przekraczał 10%. Dla blisko 27% gospodarstw udział ten zawierał się w przedziale pomiędzy 11% a 50%, natomiast dla 31% gospodarstw rolnych udział ten stanowił ponad 50% [GUS, 2014a, s. 75, 77].

Rolnicy indywidualni, osiągający oprócz przychodów z rolnictwa także przychody z samodzielnie wykonywanej działalności gospodarczej, oraz wspólnicy spółek cywilnych i jawnych mogą w określonych przypadkach dokonać wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Wybór ten jest uzależniony m.in. od rozmiarów i typów uzyskiwanych przychodów.

w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, definicja gospodarstwa rolnego uległa zmianie. Zgodnie z obowiązującą definicją w badaniu struktury gospodarstw rolnych w 2013 r. nie ujęto posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha, prowadzących działalność rolniczą o małej skali. Porównywalność danych z 2013 r. z informacjami PSR dla lat 2002 i 2010 nie jest możliwa. Dane z Powszechnego Spisu Rolnego 2010 dla wyżej wymienionych grup gospodarstw zostały przeliczone według nowej definicji gospodarstwa rolnego [GUS, 2014a, s. 17–18].

Celem artykułu jest zaprezentowanie i krótka charakterystyka wymogów ewidencyjnych w zakresie prowadzonej działalności (rolniczej i pozarolniczej) na potrzeby związane z opodatkowaniem dochodu.

1. Pojęcie działalności pozarolniczej i rolniczej

Działalność rolnicza i pozarolnicza jest zdefiniowana i dokładnie określona na potrzeby statystyki gospodarczej oraz przez przepisy prawa. Trudności z definiowaniem działalności pozarolniczej i rolniczej wynikają z mnogości pojęć i odmiennego ich rozumienia w aspekcie ekonomicznym, statystycznym i prawnym. W tab. 1 podjęto próbę zaprezentowania różnych pojęć działalności pozarolniczej i rolniczej.

Tab. 1. Przegląd wybranych definicji działalności pozarolniczej i rolniczej w przepisach prawa

Akt prawny	Definicja	
	Działalność pozarolnicza	Działalność rolnicza
Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych	Art. 5a pkt 6: Działalnością gospodarczą albo pozarolniczą działalnością gospodarczą jest działalność zarobkowa: a) wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa, b) polegająca na poszukiwaniu, rozpoznawaniu, wydobywaniu kopalin ze złóż, c) polegająca na wykorzystywaniu rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych – prowadzona we własnym imieniu bez względu na jej rezultat, w sposób zorganizowany i ciągły, z której uzyskane przychody nie są zaliczane do innych przychodów ze źródeł wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt. 1, 2 i 4–9.	Art. 2 ust. 2: Działalnością rolniczą [...] jest działalność polegająca na wytwarzaniu produktów roślinnych lub zwierzęcych w stanie nieprzetworzonym (naturalnym) z własnych upraw albo hodowli lub chowu, w tym również produkcja materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcja warzywnicza gruntowa, szklarniowa i pod folią, produkcja roślin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadownicza, hodowla i produkcja materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcja zwierzęca typu przemysłowo-fermowego oraz hodowla ryb, a także działalność, w której minimalne okresy przetrzymywania zakupionych zwierząt i roślin, w trakcie których następuje ich biologiczny wzrost, wynoszą co najmniej: 1) miesiąc – w przypadku roślin, 2) 16 dni – w przypadku wysoko intensywnego tuczu specjalizowanego gęsi lub kaczek, 3) 6 tygodni – w przypadku pozostałego drobiu rzeźnego, 4) 2 miesiące – w przypadku pozostałych zwierząt – licząc od dnia nabycia.
Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług	Art. 15 ust. 2: Działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, również wówczas, gdy czynność została wykonana jednorazowo w okolicznościach wskazujących na zamiar wykonywania czynności w sposób częstotliwy. Działalność gospodarcza obejmuje również czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.	Art. 2 ust. 15: Przez działalność rolniczą rozumie się produkcję roślinną i zwierzęcą, w tym również produkcję materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcję warzywniczą, gruntową, szklarniową i pod folią, produkcję roślin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadowniczą, chów, hodowlę i produkcję materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcję zwierzęcą typu przemysłowego lub fermowego oraz chów i hodowlę ryb i innych organizmów żyjących w wodzie, a także uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin <i>in vitro</i> , fermową hodowlę i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu, hodowlę i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, chów i hodowlę dżdżownic, entomofagów i jedwabników, prowadzenie pasiek oraz chów i hodowlę innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym oraz sprzedaż produktów gospodarki leśnej i łowieckiej, z wyjątkiem drewna okrągłego z drzew tropikalnych oraz bambusa, a także świadczenie usług rolniczych.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa	Art. 3 pkt 9: Działalność gospodarcza to każda działalność zarobkowa w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, w tym wykonywanie wolnego zawodu, a także każda inna działalność zarobkowa wykonywana we własnym imieniu i na własny lub cudzy rachunek, nawet gdy inne ustawy nie zaliczają tej działalności do działalności gospodarczej lub osoby wykonującej taką działalność – do przedsiębiorców.	Brak odniesienia do działalności rolniczej.
Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej	Art. 2: Działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.	Art. 3: Przepisów ustawy nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów oraz wyrobu wina przez producentów będących rolnikami wyrabiającymi mniej niż 100 hektolitrow wina w ciągu roku gospodarczego [...].
Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym	Brak odniesienia do działalności pozarolniczej.	Art. 2 ust. 2: Za działalność rolniczą uważa się produkcję roślinną i zwierzęcą, w tym również produkcję materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcję warzywniczą, roślin ozdobnych, grzybów uprawnych, sadownictwa, hodowlę i produkcję materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcję zwierzęcą typu przemysłowego, fermowego oraz chów i hodowlę ryb.
Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych	Art. 8 ust. 6: Za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się: 1) osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych, 2) twórcę i artystę, 3) osobę prowadzącą działalność w zakresie wolnego zawodu: a) w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, b) z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, 4) wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej, 5) osobę prowadzącą niepubliczną szkołę, placówkę lub ich zespół, na podstawie przepisów o systemie oświaty.	Art. 5 ust. 1: Ubezpieczenie społeczne rolników, jeżeli nie podlegają oni obowiązkowi ubezpieczeń społecznych na podstawie ustawy, regulują odrębne przepisy (w zakresie prowadzonej przez nich działalności rolniczej).

Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników	Art. 5a ust. 10: Za pozarolniczą działalność gospodarczą uważa się pozarolniczą działalność gospodarczą prowadzoną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez osoby fizyczne na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, z wyłączeniem wspólników spółek prawa handlowego oraz osób prowadzących działalność w zakresie wolnego zawodu: 1) w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, 2) z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.	Art. 6 ust. 3: Przez działalność rolniczą rozumie się działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej.
--	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Ustawa..., 1984; Ustawa..., 11 marca 2004; Ustawa..., 1991; Ustawa..., 1997; Ustawa..., 2 lipca 2004; Ustawa..., 1998; Ustawa..., 1990].

Można zauważyć pewne punkty styczności, ale i rozbieżności w podejściu do zdefiniowania działalności pozarolniczej i rolniczej w powyżej wymienionych aktach prawnych. Działalność pozarolnicza w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawie o podatku od towarów i usług, ordynacji podatkowej oraz ustawie o swobodzie działalności gospodarczej ogólnie jest definiowana jako zarobkowa działalność wytwórcza, handlowa i usługowa, prowadzona we własnym (na ogół) imieniu i na własny rachunek w sposób ciągły. Ustawa o systemie społecznym oraz ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników, definiując działalność pozarolniczą, odsyłają do innych przepisów prawnych, np. przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Jedynym aktem prawnym, który obejmuje również rolników – definiując działalność gospodarczą – jest ustawa o VAT: „[...] działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników”.

W przypadku działalności rolniczej w zasadzie każdy wcześniej wymieniony akt prawny do tej działalności się odnosi przez bardziej ogólne lub szczegółowe wskazanie obszarów. Jedynie ustawa o swobodzie działalności gospodarczej informuje, w przeciwieństwie do innych ustaw, czego działalność rolnicza nie obejmuje.

Należy tutaj wyraźnie rozgraniczyć pojęcia: „działalność rolnicza”, „przychody z działów specjalnych produkcji rolnej” oraz „świadczanie usług rolniczych”. Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych przepisów tej ustawy nie stosuje się do działalności rolniczej, z wyjątkiem przychodów osiąganych z działów specjalnych produkcji rolnej².

² Zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych działami specjalnymi produkcji rolnej są: uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin *in vitro*, fermowa hodowla i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu,

2. Ewidencja zdarzeń w zakresie prowadzenia działalności rolniczej, pozarolniczej, działów specjalnych produkcji rolnej oraz świadczenia usług rolniczych

Prowadzenie działalności rolniczej do tej pory w Polsce nie zostało objęte podatkiem dochodowym³. Obecnie rolnicy są obciążeni kilkoma innymi podatkami – podatkiem rolnym, leśnym, od nieruchomości, od środków transportowych, podatkiem VAT oraz podatkiem dochodowym z działów specjalnych. Jakkolwiek obowiązek ewidencyjno-podatkowy spoczywa jedynie na tych gospodarstwach rolnych, które posiadają osobowość prawną lub przychody z tej działalności są równe bądź wyższe niż limit określony w ustawie o rachunkowości, tj. 1,2 mln euro [Ustawa..., 1994]. Obowiązek ewidencji zdarzeń gospodarczych spoczywa także na gospodarstwach prowadzących produkcję zaliczaną do działów specjalnych, które zadeklarowały inną formę niż podatek od dochodów ustalony na podstawie norm szacunkowych. W tab. 2 zaprezentowano możliwe warianty w zakresie wyboru sposobu prowadzonej ewidencji na własne potrzeby oraz na potrzeby podatkowe.

Tab. 2. Wybór formy opodatkowania i prowadzonej ewidencji księgowej w przypadku prowadzenia działalności rolniczej, pozarolniczej oraz działów specjalnych produkcji rolnej

Działalność	Obroty	
	do 1 200 000 euro	powyżej 1 200 000 euro
Działalność rolnicza	Do wyboru: – księgi rachunkowe – brak księgowości	Księgi rachunkowe
Działy specjalne produkcji rolnej	Do wyboru: – księgi rachunkowe – podatkowa księga przychodów i rozchodów – brak księgowości (opodatkowanie dochodu na podstawie norm szacunkowych)	Księgi rachunkowe
Pozarolnicza działalność gospodarcza	Do wyboru: – księgi rachunkowe – podatkowa księga przychodów i rozchodów – ryczałt od przychodów ewidencjonowanych – karta podatkowa	Księgi rachunkowe

Źródło: opracowanie własne.

Należy jeszcze raz podkreślić, że przychody z działalności rolniczej w ogóle nie podlegają opodatkowaniu – księgi rachunkowe są prowadzone wyłącznie na

hodowla i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, hodowla dżdżownic, hodowla entomofagów, hodowla jedwabników, prowadzenie pasiek oraz hodowla i chów innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym. To co uważa się za działy specjalne produkcji rolnej w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, jest ujęte w definicji działalności rolniczej zgodnie z przepisami ustawy o podatku od towarów i usług [Ustawa..., 1991].

³ Stan prawny na dzień 31 lipca 2015 r.

potrzeby ewidencji zdarzeń gospodarczych. Działalność ta podlega opodatkowaniu podatkiem rolnym jako podstawowym obciążeniem fiskalnym⁴. Jedynie przychody osiągnane z działów specjalnych produkcji rolnej są opodatkowane podatkiem dochodowym od osób fizycznych na podstawie prowadzonych ksiąg rachunkowych lub podatkowej książki przychodów i rozchodów (ustalony na jej podstawie dochód podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym według skali progresywnej – 18% i 32%, lub skali liniowej podatku – 19%), a w przypadku braku jakiegokolwiek księgowości podatek ten będzie płacony na podstawie norm szacunkowych. Normy te są waloryzowane każdego roku w stopniu odpowiadającym wskaźnikowi wzrostu cen towarowej produkcji rolniczej. Następnie Prezes GUS ogłasza je w „Monitorze Polskim”. Normy szacunkowe dochodu ustala się na podstawie iloczynu właściwego dla danego rodzaju produkcji działu specjalnego normy szacunkowej dochodu i ilości jednostek produkcji, których ta norma dotyczy. Ważnym dodatkowym kryterium, przesądającym o tym, czy mamy do czynienia z działami specjalnymi produkcji rolnej, jest rozmiar działalności. Dolne granice rozmiarów, od których wspomniane rodzaje działów specjalnych podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym, określa minister rolnictwa i rozwoju wsi. Opodatkowanie tym podatkiem nie zwalnia od podatku rolnego gruntów pod obiektami służącymi do prowadzenia tych działów. Realne rozmiary przychodów z działów specjalnych możliwe są do określenia jedynie wtedy, gdy podatnik prowadzi księgi, w których ujmuje te przychody. Jeżeli podatnik nie prowadzi ksiąg, to wówczas urząd skarbowy wymierza podatek, przyjmując przeciętną wysokość przychodów i stosując szacunkowe normy rocznego przychodu [Pawłowska-Tyszko (red.), 2012, s. 161–163.]. W przypadku prowadzenia przez rolnika tzw. pozarolniczej działalności gospodarczej, będzie ona podlegała opodatkowaniu na takich samych zasadach, jak prowadzone przez każdą inną osobę (niebędącą rolnikiem). Wybór będzie dotyczył jedynie formy odnośnie przyjętych zasad opodatkowania w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Podatnicy o dokonanych wyborze formy opodatkowania muszą poinformować właściwy urząd skarbowy przez złożenie pisemnego oświadczenia.

Dokonując wyboru optymalnego rozwiązania w zakresie opodatkowania dochodu, należy wziąć pod uwagę następujące kryteria:

- koszty prowadzenia ewidencji i rozliczeń,
- ryzyko podatkowe powodowane przez podatek,
- możliwość wpływania na obciążenia podatkowe,
- przewidywane kwoty podatku do zapłaty [Poszwa, 2007, s. 53].

W tab. 3 zaprezentowano powyższe kryteria wyboru optymalnej formy opodatkowania, ukazując je od najbardziej do najmniej korzystnych.

⁴ W zasadzie podatkiem tym opodatkowane są posiadane grunty [szerzej: Hajduga, 2014a, s. 69–78].

Tab. 3. Wybór optymalnej formy opodatkowania – ranking od najbardziej do najmniej korzystnych

Forma opodatkowania	Kryteria			
	Koszty prowadzenia ewidencji i rozliczeń	Ryzyko podatkowe	Możliwość wpływu na obciążenia podatkowe	Przewidywanie kwoty podatku do zapłaty
Karta podatkowa	1	1	5	1
Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	2	2	4	2
PKPiR (podatek liniowy 19%)	3	3	3	3
PKPiR (podatek progresywny 18% i 32%)	4	4	2	4
Podatek na zasadach ogólnych – osoby fizyczne	5	5	1	5
Podatek na zasadach ogólnych – osoby prawne	6	6	1	6

Uwaga: 1 oznacza najbardziej korzystne, 6 – najmniej korzystne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Pawłowska-Tyszko (red.), 2012, s. 132].

Według powyższego zestawienia wydawać by się mogło, że najkorzystniejsze rozwiązanie to karta podatkowa oraz ryczałt ewidencjonowany. Oczywiście obie te formy nie sprawdzają się w przypadku podatników osiągających niskie zyski lub ponoszących straty. Przy dokonywaniu wyboru formy opodatkowania należy wziąć pod uwagę jego indywidualną sytuację. Trzeba pamiętać, że występuje szereg ograniczeń w wyborze z uwagi na formę prowadzonej działalności, jej rodzaj oraz rozmiar. W przypadku działalności rolniczej ta forma też nie jest zbyt dobrym rozwiązaniem ze względu na zbyt małą elastyczność tej formy opodatkowania. Najczęściej rolnicy decydują się na opodatkowanie na zasadach ogólnych w postaci PKPiR według skali podatkowej. Aż 90% badanych rolników wybiera tę formę. Wynika to przede wszystkim z możliwości zaliczenia w koszty poniesionych wydatków w ramach prowadzonej działalności oraz konieczności zapłaty podatku dopiero po uzyskaniu faktycznego dochodu [Zabielska, 2011, s. 138–139].

Podsumowanie

Ministerstwo Finansów oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wciąż pracują nad projektami ustaw o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, ustawy o podatku rolnym. Projekt zmian przepisów podatkowych⁵ zakłada

⁵ Część zmian została już opublikowana i będzie obowiązywała od 1 stycznia 2016 r. [Ustawa..., 2015].

Rys. 2. Propozycja reformy systemu podatkowego w rolnictwie

Źródło: [Pawłowska-Tyszko (red.), 2012, s. 148].

m.in. wprowadzenie jako podstawy opodatkowania dochodu rolniczego nadwyżki przychodów nad kosztami ich uzyskania, wybór formy opodatkowania w zależności od wielkości gospodarstwa i prowadzonej działalności [szerzej: Hajduga, 2014b, s. 165–175].

Gruntowna reforma systemu podatkowego w rolnictwie jest konieczna. Trzeba jednak pamiętać, aby zmiany te realizowały funkcję fiskalną oraz spełniały zasadę powszechności podatku (której teraz brak), a jednocześnie sprzyjały efektywnemu gospodarowaniu i przemianom strukturalnym sektora. Wprowadzając zmiany w obecnym systemie, należy jasno zdefiniować cele, środki i instrumenty, które miałyby zastąpić dotychczasowe narzędzia funkcjonujące w obecnym systemie podatkowym rolnictwa (rys. 2) [por. Pawłowska-Tyszko (red.), 2012, s. 146–147].

System podatkowy rolnictwa w obecnej formie jest odmienny od systemu podatkowego pozarolniczej działalności gospodarczej w odniesieniu do zasad opodatkowania dochodu, konstrukcji podatkowych, ustalania i podziału wyniku finansowego, a także pozostałych obciążeń o charakterze fiskalnym w postaci zasad oraz wysokości płaconych składek z tytułu ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego.

Bibliografia

- GUS, *Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2013 roku*, Warszawa 2014a.
 GUS, *Raport z wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2002*, Warszawa 2003.
 GUS, *Raport z wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010*, Warszawa 2011.
 GUS, *Rocznik statystyczny rolnictwa 2014*, Warszawa 2014b.

- Hajduga E., *Podstawowe obciążenia fiskalne gospodarstw rolnych w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2014a, nr 69.
- Hajduga E., *Taxation of Agricultural Activities in Poland – the Selected Aspects*, [w:] J. Adamek, M. Swacha-Lech (eds.), *Finance and Accounting – Theory and Practice*, Publishing House of Wrocław University of Economics, Wrocław 2014b.
- Pawłowska-Tyszko J. (red), *Zmiany systemu podatkowego w rolnictwie*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2012.
- Poszwa M., *Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie. Rozwiązania na lata 2007–2009*, C.H. Beck, Warszawa 2007.
- Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2006 r., nr 136, poz. 969 z późn. zm.).
- Ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1991 r., nr 7, poz. 24 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 1991 r., nr 80, poz. 350 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 1994 r., nr 121, poz. 591 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 1997 r., nr 137, poz. 926 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1998 r., nr 137, poz. 887 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r., nr 177, poz. 1054 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r., nr 173, poz. 1807 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 699).
- Zabielska D., *Wybór formy opodatkowania dochodów rolników rozpoczynających pozarolniczą działalność gospodarczą*, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej” 2011, nr 92.

Combining Agricultural and Non-Agricultural Activities (Recording Requirements in Terms of Income Tax)

In the current legal status, the income dependent taxation rests only on farmers running a business and on farmers operating within special sectors of agricultural production. The recording requirements covering farmers shall therefore depend on whether the agricultural holding also generates income from running a business or operating within special sectors of agricultural production apart from income obtained from agricultural activities. If so, the farmer and his business partners become liable to income tax on individuals. Individual farmers who, apart from income obtained from farming, also generate income resulting from running their own businesses, and partners in civil partnerships and general partnerships can, in specific cases, still choose the form of income tax on individuals they are liable to. The choice depends, among others, on the level and type of the income earned.

The purpose of the article is to present and briefly characterize the recording requirements in terms of the conducted activities (agricultural and non-agricultural) for the needs of income tax. The following basic research methods were used by the author: the subject literature and legislation analysis and critical review accompanied by formal methods including tabular and graphic description.

Łączenie działalności rolniczej z pozarolniczą (wymogi ewidencyjne w zakresie opodatkowania dochodu)

W obecnym stanie prawnym obciążenie podatkowe, zależne od dochodu, spoczywa wyłącznie na rolnikach prowadzących działalność gospodarczą, a także na rolnikach prowadzących działy specjalne produkcji rolnej. Obowiązki ewidencyjne rolników są zatem zależne od tego, czy obok przychodów z rolnictwa gospodarstwo rolne osiąga przychody z działalności gospodarczej lub z działów specjalnych produkcji rolnej. Jeśli tak, to rolnik oraz wspólnicy stają się podatnikami podatku dochodowego od osób fizycznych. Rolnicy indywidualni, osiągający oprócz przychodów z rolnictwa także przychody z samodzielnie wykonywanej działalności gospodarczej, oraz wspólnicy spółek cywilnych i jawnych mogą w określonych przypadkach dokonać jeszcze wyboru formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Wybór ten jest uzależniony m.in. od rozmiarów i typów uzyskiwanych przychodów.

Celem artykułu jest zaprezentowanie i krótka charakterystyka wymogów ewidencyjnych w zakresie prowadzonej działalności (rolniczej i pozarolniczej) na potrzeby związane z opodatkowaniem dochodu. Podstawowymi metodami badawczymi były: metoda analizy i krytyki literatury przedmiotu i aktów prawnych oraz metody formalne, w tym metoda opisu graficznego i tabelarycznego.